

JAREBICE KOJE UBIJAJU

A u podne, kad sunce osvoji najvišu tačku nebeskog masiva, Rastko Petrović se osećao kao mrtav pesnik!

Afrika mu se tada ukazivala u okviru crno-bele fotografije na kojoj ne beše ničega do svetlosti i francuskog jezika, koji su visoki crnci govorili uz široki osmeh.

Beli čovek ovde nikako nije smeo da pije vodu, pre je valjalo umreti od žeđi nego od ispijenog gutljaja mutne mlake tečnosti u kojoj drema malarija.

Da li su oni patili od žeđi tamo, mislio je Rastko, prisećajući se *osamnaeste*, kada su čete Senegalaca u francuskim uniformama promarširale kroz Pirot i Belu Palanku?

„Moj brat bolan jest“, reče mu Zana, lovac na hipopotame, koji je pre neki dan Rastku poklonio veliki zub nilskoga konja.

Pesnik tek što beše stigao u veliko selo Sikaso.

Stvari mu još ne behu raspakovane, a Fonten, poverenik Kompanije za taj deo divljine, odmah je morao natrag.

„Ovo je konjušar“, kazao je Fonten i pokazao mu čoveka koji ih je gledao isuviše ispod oka. „On je moj poverenik. Imaćete sve što vam treba.“

Ali, Rastku je pre svega bio potreban što skoriji nastavak puta. Morao je da stigne do Nigera u narednih sedam dana, inače će lađa, kojom je pre više od mesec dana stigao do Afrike, otploviti nazad, za Marselj, bez njega.

Umesto bilo kakve nade, dobio je taj hipopotamov zub od Zane, potom tog Fontenovog konjušara, koji isuviše nije radio ništa i jednog gubavca, koji je ležao na svojoj asuri nedaleko od rasklopljenog stočića, na kome je vetar, uporan kao mazga, pokušavao da li-sta Rastkove hartije, pritisnute figurom vitke crne žene sa krčagom na duguljastoj glavi.

Ni Babu nije voleo konjušara.

Majmun je bežao čim bi se ovaj ipak pojavio, svalio pogled na belčevu silnu opremu, taj stočić, papire i olovke na njemu, pa otišao nazad, u svoju odaju, dobacivši usput koju šalu gubavcu što je dremao na podu.

Još tog prvog dana, Rastko je dao gubavcu polovinu ananasa, da bi, kasnije, ovaj počeo da maže mnoge kraste na svojim nogama kriškama voća uvaljanim u zemlju.

Sa tog mesta mogao je da pobegne jedino u selo, koje beše ogromno i u kom je, kao i u svakom selu kroz koje je u Africi prošao, za sve ljude bio čudo.

Visok i beo, šta bi drugo za njih bio, nego bog?!

Tako je verovatno mislio i Zana kada ga je poveo sa sobom, dok su kratke senke klizile pod njihovim koracima.

Njegov brat je ležao u hladu između koliba, sav u vatri.

Rastko dlanom dodirnu dečakovo lice, on se uplašeno trgnu, a onda poče da se naslanja na tu ruku.

Zana je svog brata milovao po ramenu.
 Dečak progovori.
 „Šta kaže?“, pitao je lovca na hiopopotame naš pesnik.
 „Moj brat ima gadan zort, musje“, reče Zana, lica skrivenog u senku, da se ne bi videle
 krupne suze na njegovom licu. „On neće da hoće da umre.“
 Rastko iz torbe izvadi malo kinina.
 „Obećavaš?“, gledao ga je Zana sasvim pravo u oči. „Obećavaš?“
 Beli čovek tek jedva klimnu duguljastom glavom pod šeširom i vrati se svojim papiri-
 ma.
 Predveče, konjušar mu zatraži lampu.
 „Činite mi velika usluga, musje“, dosađivao mu je nakićeni Fontenov poverenik. „Velika
 u-usluga.“
 Nije više bio *čovek koji svetli!*
 Oslobođen svetla, ali ne i beline svoje kože, krenu još jednom do sela, gde je večerao
 sa Zanom. Dečak je spavao, ili je već bio mrtav?
 Jeli su ljuti kus-kus, pili sok od kokosa i vino od palme.
 I dalje žedan, nanovo opečenih usta, krenuo je nazad, ali ubrzo oseti da je zalutao.
 Jednostavno – nije više gazio po putu.
 Čuo je glasove iz sela, gde behu srećni jer ih je sunce najzad napustilo.
 Tako je bar shvatio starce, koji ga pronađoše kako sedi pod krošnjom velikog stabla.
 „Ti si čovek, ti si beo, ti si dobar, ti si hrabar“, govorio mu je slepi starac, dok su iz mraka
 stizale grupe ljudi i žena, koji pukoše u gromoglasan smeh, kada starac doda: „Ti si tako
 visok da si viši od sviju nas!“
 Odobravali su slepčeve reči.
 „Ti si veliki“, nastavljao je da pogađa starac, a svi pod stablom su odobravali.
 „Ti si veći od svijuu!“
 I već su pevali radosno.
 „Ti si veći od kolibel!“
 To izazva još više smejanja, ali sve se brzo završi kada im podeli sitnice koje primiše
 kao vredne poklone, sasvim dovoljne da bi ga najzad ostavili na miru, prethodno mu po-
 kazavši kuda da se vrati konjušaru i gubavcu.
 Nakon ne više od stotinu koraka naiđe na belca.
 „Dobro večer“, reče mu čovek, a on uđe u mali prostor osvetljen lampom.
 „Dobro večer, kad ste vi stigili?“
 „Ja ovde živim“, reče mu čovek tužno. „Ja sam Libanac. Ja trgujem. Čuo sam da vas je
 doveo Fonten i čekao sam da me potražite. Zašto niste želeli da me vidite? Ja sam Liba-
 nac!“
 I toliko svetlosti beše dovoljno da bi se na Rastkovom licu videli zaprepašćenje, ljutnja
 i tek malo nade.
 „Ja hitno moram da krenem do Nigera. U strašnom sam zadocnjenju!“
 „Znam. Konjušar mi je sve rekao. Zato sam i pošao da vas potražim. Imam neki tovar
 savanske paprike koji sutra vozim za Bamako.“
 „Vi biste me povezli do Bamaka?“

Libanac stade i pogleda visokog čoveka.

„Povezao bih vas.”

Za početak, krenuše ka Kompanijinoj postaji, gde je trebalo spakovati sve pesnikove stvari.

Tek tu, na svetlosti više od jedne lampe, mogla je da se vidi sva tuga na licu libanskog trgovca.

„To je...”, pokušavao je da pronađe dovoljno slikovitu reč Rastkov novi poznanik i, sva je prilika, spasilac.

„To je tako... ni sam ne znam”, najzad je morao da prizna. „Da me se ne seti ni taj Fonten, ni niko iz sela”, pokaza ka mraku, odakle je sada dopirao potmulji uporni damar tamtama.

„Čovek se oseća tako beznačajno.”

Na ovo se gubavac okrenu na drugu stranu i nastavi da diše nekako isuviše duboko.

„Pogledajte nebo”, iznenada i veselo promeni temu Libanac. „Eno je Slonova kljovica”, pokazivao je prilično neodređeno veliki deo neba. „A tamo”, upre prstom na drugu stranu, „Nosorogov beg.”

„Prelepo ime za sazvežđe”, ličeći sam sebi na devojčurka iz kakvog sentimentalnog petparačkog romana primeti Rastko.

„Prelepo i pogrešno. Nosorog nikada ne beži. Kažu da je glup, ali velim vam, mnogo sam lovio, taj možda trči ispred vas, ali niko ne zna zaista zbog čega. To se čovek oseti glupo loveći ga.”

Libanac uzdahnu i Rastko je znao zašto je toliko tužan.

Belci ga smatraju skoro crnim, crnci gotovo sasvim belim, a to je u Africi gore nego ceo život, pred očima, na njušci, piljiti u oštri rog.

Ipak, tuga tog čoveka nije sprečavala da bude bogat, što se videlo čim je svanulo, kada je crnac unajmljen čak iz Boakea isterao svetlozeleni kamion iz garaže pokrivene palmovim granjem.

Vozilo beše pretovareno džakovima sitne savanske paprike od koje svi ubrzo počеше da kijaju. Tovar je vredeo i više od celog jednog bogatstva, ali taj tužni čovek naredi da skinu skoro trećinu džakova ne bi li smestili sve pesnikove stvari.

„Nemojte, molim vas, to da radite”, pokušavao je da sastavi ljubaznu rečenicu kroz kašalj Rastko. „Bolje da ja ostavimo pola stvari. Ionako...”

„Ne!”, kašljao je Libanac. „Nipošto!”

Najzad krenuše.

Rastko je sedeo između vozača i Libanca, koji se prekrstio pre nego što je naredio pokret.

Savana, za razliku od drugih čoveku poznatih ravnica, ne stvara melanholiju. Od toliko života i neba nad njim, sa ćelavim suncem, ne preostaje vam ništa drugo nego da ne skidate svoj šešir i bacate pogled gde bilo, jer je sve jedno.

Ipak, kako su odmicali, crveni mravinjaci se prorediše, ali se zato broj antilopa i zebri uvećavao.

Tek tada se Rastko seti Babua.

„Moj majmun?!“, skoro povika, osvrćući se, kao da traži nešto mnogo manje, nešto što mu je ispalo.

„Niste vi imali majmuna, već je on imao vas“, pokuša da ga uteši Libanac, a crnac se nasmeja i počeo da oponaša životinju.

Obojica belaca ne behu od toga srećniji.

Još kada u daljini ugledaše selo na obali Bagoje i kada prvi seljani, inače lepi ali prljavi, počeoše da beže na sve strane baš kao što beže majmun, tuga zbog zaboravljenog mezmica sasvim osvoji kabinu.

Dok su jeli, Rastko je osluškivao šuškanje koje nikako nije prestajalo i koje je, činilo mu se, dopiralo iz pravca stabala iza kolibe pred kojom su žvakali. Ustade i pođe ka šumarku, gde naiđe na nage devojke i mladiće, koji su tu jeli voće i krili se od sunčeve vreline.

On nekako nije umeo da se razgoliti, a u ustima mu je gorelo kao i svih prethodnih dana.

„Voda, samo ako teče, ne može nositi bolest“, kao da vidi sve misli i neke stihove u njegovoj glavi reče Libanac, još uvek žvaćući, ne skidajući svoj i dalje tužan pogled sa jedne od nagih devojaka u hladu.

Rastku kao da je samo to falilo da se prosto pomami i da, čim nastaviše vožnju, počne da pije vodu iz svakog potoka pored koga su prolazili.

Gutao je spuštenih trepavica, iza kojih su žuborili studeni potoci Fužina, gde je prethodnog leta tumarao sa svojim drugom Derokom, kojem je, u šali, pred svoje veliko putovanje, obećao jednu sasvim голу mulatkinju, dok je ovaj njemu nacrtao tuce smešnih a tačnih crteža na kojima beše njihova svetla budućnost.

„Crnac niti voli niti mrzi ženu“, tvrdio je iz čista mira Libanac, dok su nastavljali put duž pojila na kojima su bez straha pile mnoge antilope i životinje koje Rastko nije umeo da prepozna.

„On se ženi da bi imao dece“, nastavljao je on. „Žena radi za čoveka, a čovek je traži samo kad treba da je ponova načini teškom.“

Sva trojica ugledaše jato jarebica kako rutinski egzercira nebom.

„A ona je teška skoro bez prestanka“, završi Libanac i dograbi pušku.

Beše dvadeset i sedmi januar hiljadu devetsto tridesete godine.

U Beogradu je bio praznik, granje stabala po palilulskim baštama beše poleglo pod silnim snegom, dok su tihim uličicama škripali brzi koraci svečano odevenih đaka, koji su se, jedući perece, već odavno vratili iz crkve i sada hitaju na školsku svečanost.

I baš kao neki loš i nespretni đak, jedna jarebica stade prosto zapinjati još uvek vrelinom nebom.

„Drugo je kad to rade uz naročiti tam-tam“, sada je, već nišaneći, gotovo šaptao taj tužni čovek koji je, eto, zapravo bio lovac. „Tada im je sve jedno koja žena podleže kom čoveku.“

Jarebica gotovo stade i počeo da šara nebo kao Pikaso.

„Ljubomora prema ženi kod crnca ni ne postoji!“

Kao da to hoće da demantuje, vozač počeo da vrti volanom čas desno, čas levo, piljeći u nebo odakle je svakoga časa trebalo da pljusne ta skoro već ustreljena ptica.

Libanac već uveliko beše zaustavio dah, vozač je sve više vijugao, prateći jarebičin sve više pad a sve manje let, a Rastko pred njima vide duboku jamu.

Odjeknu pucanj. I kamion upade u rupu koju su crnci ko zna kad kopali za zver.

Jedino je kamion ostao da leži na boku, dok se već crveno sunce gotovo bolno vuklo kroz oblak prašine što se teško razilazio u toj tački beskrajne savane.

Libanac je još uvek držao pušku i drhtao, dok su Rastko i vozač, takođe neozleđeni, kašljali nad silnim rasutim papričicama.

„Što si gledao u pticu?!“ Rastko skroz-na-skroz podivlja na crnca. „Morao si da paziš“, kašljao je. „Morao!“

Crnac ćutke obrisa prašinu sa ravnodušnog lica i pogleda u Libanca koji odloži pušku i sede gde je i stajao.

„Ta roba vredi više od pedeset hiljada franaka!“, nije se smirivao pesnik. „Pedeset“, ponovi, grabeći, na tren, svoj skrhani dah. „Još sto pedeset kilometara nam je trebalo do luke!“

Crnac se ipak počesa po glavi.

„Sto pedeset“, ponovi nemoćno Rastko.

Bez pomoći svojih izduženih i sve hladnijih senki, nekako ipak uspraviše kamion, dok su rastureni džakovi, kreveti na rasklapanje, celokupna kantina i još mnogo i previše stvari ležali unaokolo bez snage da liče na bilo šta drugo.

Onda ih prestignu noć.

Reflektori na krtiji behu razbijeni, pa je Rastkova lampa sada svetlela nad podignutim poklopcem nemoga motora.

„Menjač je ukočen“, presudi Libanac, pa se on i crnac posvetiše otvaranju kutije u kojoj nađoše malo toga na mestu.

„Ovo ćemo zategnuti“, kao stih reče Libanac, „ovde samo podesiti. I kočnicu“, zastenja, „tako.“

Zatvoriše kutiju i zašrafiše gde god je to bilo potrebno, ali ne desi se ništa.

Sve se ponavljalo kao refren sve dok u neko doba ne naiđe nekoliko crnaca koji su krenuli u Bugunji.

„Defekt?!“, veselo ih upita jedan od njih. „Ja sam šofer u Bamaku. Ja znam sve.“

Njegovo gatanje trajalo je skoro dva sata. Nakon mnogo mrmljanja, kikotanja, ćutanja i rada on najzad poče da sklapa kutiju menjača.

„Još jedan“, reče na kraju, jer je nedostajao taj jedan jedini šraf.

„Samo jedan?“, glasno pomisli Rastko, ali mu Libanac objasni da je lako moguće kako je u mraku šraf ostao unutra i da bi se lako moglo desiti da krenu i odmah izginu.

„Sačekajmo jutro, ne vredi“, zaključi on i oprostije se sa crncima, koji se vratije iz mraka nakon samo nekoliko minuta.

Onaj šofer iz Bamaka nosio im je mrtvu jarebicu.

Nakon što Libanac teško savlada očajanje i kada crnci dovukoše suvo stablo i uz mnogo suvog bilja načiniše vatru, Rastko ga upita zbog čega nije grdio svog vozača.

„Zato što bih ga uvredio i on bi nas ostavio. Šta je to za crnog šofera da produži pešice?!“

Zaćutaše, dok su crnci pekli ulovljenu divljač i smejali se.

Libanac odbi da jede i pope se u kabinu.

I crnci polegaše.

Rastko ustade i vrlo pedantno se pripremi za spavanje.

Vatra je i dalje gorela, ali on ostavi i lampu da gori.

Zverovi ne napadaju bez razloga, poče da misli i da ponavlja, htede čak da se popne na džakove sa paprikama i da tamo kašlje, do jutra, ali ga obuze stid i on zaspao, misleći, poslednjim naporom, na zaboravljenog Babua.

Otvori oči i ispuni ih jezom.

Pritiskalo ga je toplo telo ogromne zveri čiji je vlažan dah osećao nad svojim skorenim licem. Dugačka dlakava glava čak mu dodirnu obraz, zatim uvo.

Beše to onaj pas što ga je danima pratio kroz Albaniju. Ali, zar ga on nije ubio još tada, pre petnaest godina, u snegu, osetivši da je životinja odlučila da ga pojede?

Ili je on taj pas?

Još jednom otvori oči.

Umesto zveri, njegovo lice je dirao ugao vuneno pokrivača.

Jutro donese gotovo nestvarnu sliku u boji. Predeo u kom su patili beše divan i beskrajn. Vozač iz Bamaka je radio na rasklopljenoj mašini, ostali crnci su ga gledali, dok je Libanac stajao tužan i bleđ, držeći ruke u džepovima i glavu duboko u ramenima.

Rastko je ležao nasred puta, na postelji, pored koje je stajao stočić na kome behu olovke, hartija i figura one crnkinje.

Beše to cela pesnikova soba.

Njihov vozač mu priđe, a onda sede na ivicu kreveta, dok je Rastko zevao.

„Nismo smeli da loviš jarebicu“, reče crnac gledajući u nebo. „Ona je fetiš u ovaj ovde tu. Htela nas ubiti.“

Rastko mu se nasmeja kao dete koga majka budi za školu.

Motor kamiona je, potom, brujao u njihovom ćutanju.

Čim bi se na nebu ili na zemlji, pored puta, ukazala neka jarebica, vozač je zaustavljao kola i kretao dalje, mrmljajući tu laž o smrti.

Kasnije naiđoše na tamne lovce na hipopotame koji su spremali piroge za lov.

Rastko tako dobi još jedan veliki zub.

Ovaj je, međutim, bio pokvaren.